

การบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียนครอบครัวและ
ชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10

Guidelines for Student Affairs Management According to the Strengthening School
Family and Community Engagement for Secondary School under

the Secondary Education Service Area Office 10

สวภพ เทพกสิกุล¹ และ วลัยพร ศิริภิรมย์^{2*}

Sawaphob Debkasikul¹ and Walaiporn Siripirom^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนและ 2) ศึกษากรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนโดยวิธีสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1. กรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนประกอบด้วยงาน 6 ด้าน ดังนี้ 1) งานสำมะโนนักเรียน 2) งานรับและลงทะเบียนนักเรียน 3) งานกิจกรรมนักเรียน 4) งานบริการและสวัสดิการนักเรียน 5) งานวินัยและความประพฤตินักเรียนและ 6) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. กรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นกลุ่ม (teamwork) 2) แผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี (annual action plans) 3) การติดต่อสื่อสาร (communication) 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) 5) การร่วมมือกันกับชุมชน (collaborating with community) และ 6) การประเมินผล (evaluation)

คำสำคัญ : การบริหารกิจการนักเรียน, การเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียนครอบครัวและชุมชน, โรงเรียนมัธยมศึกษา

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Graduate Student of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management,
and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: sawaphob.deb@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lecturer of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and
Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: walaiporn@yahoo.com

* Corresponding author

Abstract

This study was documentary research. The purposes of this research were 1) to study the conceptual framework of the Student Affairs Management. 2) to study the conceptual framework of the School Family and Community Engagement. A documentary synthesis method was use. The research instrument was records. Data were analyzed by content analysis. The findings were as follows: 1. The conceptual framework for the Student Affairs Management composed of Student Census, Student Admission, Students' Extracurricular Activities, Student Services and Welfare, Student Discipline and Behavior, and Student Governance and Assistance Work. 2. The conceptual framework of the School Family and Community Engagement composed of Teamwork, Annual Action Plans, Communication, Decision Making, Collaborating with Community, and Evaluation.

Keywords: student affairs management, school family and community engagement, secondary school

บทนำ

การพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืนโดยยึดหลักการศึกษาเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จากการศึกษาที่เปรียบเสมือนรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม และประชาคมโลกในทุกด้าน ก่อให้เกิดสังคมแห่งภูมิปัญญาการเรียนรู้และสมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกันตามแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ซึ่งจุดประสงค์ในการจัดการศึกษานั้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมในการดำรงชีวิตทั้งนี้สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่หล่อหลอมเด็กไทยให้เกิดคุณค่าการเป็นผู้สืบทอดทางศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณี การเติบโตใหญ่ขึ้นเพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติในอนาคต เด็กเป็นเสมือนดวงตาดวงใจของพ่อแม่ เป็นสมาชิกในชุมชนดุษฎีนิเวศที่ลูกหลานที่ต้องช่วยกันดูแลเอาใจใส่ ปกป้องคุ้มครองกันอย่างเต็มที่ท้องที่ประกอบและสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นได้หล่อเลี้ยงให้เด็กไทยในอดีตให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรืออยู่ในความรับผิดชอบของสังคม ลักษณะมีกระบวนการที่สังคมเป็นผู้กำหนดอย่างงดงาม เกิดคุณค่า สร้างคุณภาพ คุณลักษณะของเด็กไทย ทว่าในปัจจุบันได้มีปัญหาเด็กและเยาวชนต่าง ๆ เช่น ปัญหา ยาเสพติด เพศเสรี วัตถุนิยม ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพของสังคมในปัจจุบันทั้งสิ้น เพื่อดูแลปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากปัญหาดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีสุขภาพกายและจิตดี มีสติปัญญาเข้มแข็งและเติบโตเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นหน้าที่หลักของคนในสังคมควรตระหนักและร่วมกันรับผิดชอบ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทั้งจากผู้ปกครองและชุมชนเองส่งผลต่อสถานศึกษาส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาในระดับการปฏิบัติ นั่นคือ การกำหนดให้ผู้ปกครองและชุมชนมีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษาและ

ภาครัฐกำหนดเพียงเท่านั้น แต่อำนาจในการตัดสินใจที่แท้จริงส่วนใหญ่ยังคงเป็นของสถานศึกษา ทั้งในด้านการจัดการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดให้เป็นไปเพื่อสร้างความสำเร็จที่ดีให้แก่สถานศึกษาเองหรือให้แก่ตัวผู้เรียนเพียงแต่อย่างเดียวประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและระบบการดูแลนักเรียนอย่างมีส่วนร่วมจึงไม่ปรากฏขึ้นในปัจจุบันทั้งนี้ปัญหาที่ตามมาซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคม ได้แก่ ความสำนึกรักในชุมชนของตนมีน้อยลง ความอบอุ่นในครอบครัวของสังคมในปัจจุบันมีน้อยลง (สามารถ กมขุนทด, 2548) จากสภาพปัญหาดังกล่าว เมื่อคำนึงถึงในระดับประเทศ เมื่อแต่ละท้องถิ่นขาดความรักและผูกพันต่อชุมชนของตน ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องในแต่ละชุมชน ความเป็นปึกแผ่นในสังคมระดับประเทศก็ส่งผลตามมาเช่นกัน

นักการศึกษาส่วนใหญ่เห็นถึงบทบาททางครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสิ่งที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องตระหนักถึงความต้องการของชุมชนและครอบครัว การสร้างความศรัทธาในสถานศึกษาหรือโรงเรียนและครู รวมทั้งการได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งครอบครัว ชุมชนและโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาร่วมกันของแต่ละฝ่าย อาทิ ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ จะต้องเกิดจากความความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันรับผิดชอบในการพัฒนาการศึกษาของนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน (well-being) ทั้งนี้ในประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นได้นั้น การสร้างความผูกพันซึ่งกันและกันเป็นสิ่งจำเป็น (บงกช วงศ์หล่อสายชล, 2555) โดยสามารถปรากฏออกมาในรูปแบบของความสัมพันธ์ (relations) ซึ่งเกิดขึ้นจากการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันจากทุกฝ่ายจนก่อให้เกิดความรู้สึผูกพันและการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งสามารถผลักดันให้ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อของนักเรียนตลอดจนการเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน จะสามารถประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดร่วมกันได้ (Berg, et al., 2006; Lazar & Slostad, 1999)

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ จากสถานการณ์ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน นับได้ว่าการเปลี่ยนแปลง ไปสู่ทิศทางที่ซับซ้อนและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพอนามัย การขาดโอกาสทางการศึกษา การถูกละเลยทอดทิ้งจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และการมีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมหรืออยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงและล่อแหลมต่อการเกิดปัญหาต่างๆพร้อมกับการเกิดปรากฏการณ์ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ยากแก่การจัดการในชุมชน ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ระบุสถานการณ์พัฒนากลุ่มเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษที่สภาวการณ์ของครอบครัวไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและโครงสร้าง เนื่องจาก พ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวนมากต้องไปทำงานนอกถิ่นฐาน สภาวะครอบครัวดังกล่าวทำให้มีเด็กจำนวนมากที่ต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร จึงทำให้เด็กเกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ เด็กติดยาเสพติด เด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง เป็นต้น เด็กเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายของครอบครัว โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสมาชิกในชุมชน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร, 2559; สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

สมุทรสงคราม, 2559) โดยความมีส่วนร่วมกันระหว่างเครือข่ายของครอบครัว โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกในชุมชนควรคำนึงถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้สภาพปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุมาจากสภาพทางครอบครัวที่ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและองค์กรต่างๆในชุมชนของจังหวัดที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางอุตสาหกรรมมากเกินไปจนละเลยบทบาทในการร่วมกันพัฒนาการศึกษา (สราญภัทร อนุมัติราชกิจ, 2557) ซึ่งเมื่อคำนึงถึงแนวทางการแก้ปัญหาตามแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน แนวทางดังกล่าว มีข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งได้แก่ รูปแบบการสื่อสารระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ (communication) รวมถึงการกิจกรรมที่ให้สมาชิกในชุมชนร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ผ่านการทำงานร่วมกับโรงเรียน (teamwork) เป็นต้น

กรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนและการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน จะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนที่มุ่งเน้นในการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันให้เกิดขึ้นระหว่างกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียน
2. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษากรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนและกรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียนครอบครัวและชุมชน โดยแบ่งวิธีการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ซึ่งเอกสารที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการนักเรียน

1.1 การบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533), กิติมา ปรีดีติลล (2532), กระทรวงศึกษาธิการ (2552), ดำรง ประเสริฐกุล (2542), นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551), ภิญโญ สาธร (2523), สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547), เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2520), สุริยา บุญเลิศ (2550), สมเกียรติ สุวรรณภฏ (2524), เสริมวิทย์ สุขเมธี (2531), และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552)

1.2 งานสำมะโนนักเรียน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533), ภิญโญ สาธร (2523) และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552)

1.3 งานรับและลงทะเบียนนักเรียน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533), กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552)

1.4 งานกิจกรรมนักเรียน ได้แก่, กิติมา ปรีดีติลล (2532), นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551), สมเกียรติ สุวรรณภักดิ์ (2524), สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2544)

1.5 งานบริการและสวัสดิการนักเรียน ได้แก่ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552), สมเกียรติ สุวรรณภักดิ์ (2524), เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531) และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552)

1.6 งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ได้แก่ กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531), กระทรวงศึกษาธิการ (2552), ภิญโญ สาร (2523), และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552)

1.7 งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2552), สุรียา บุญเลิศ (2550), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

2.1 แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Ferguson et al. (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government (2014), Sheldon (2011) และ Weiss et al. (2010)

2.2 การทำงานเป็นกลุ่ม (teamwork) ได้แก่ Berg et al. (2006), Ferguson et al. (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987), Epstein (2010), Sheldon (2011) และ Lazar and Slostad (1999)

2.3 แผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี (annual action plans) ได้แก่ Berg et al. (2006), Ferguson et al. (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987), Pelco and Ries (1999), Queensland Government (2014), Sheldon (2011) และ Weiss et al. (2010)

2.4 การติดต่อสื่อสาร (communication) ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government. (2014) และ Weiss et al. (2010)

2.5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Ferguson et al. (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987) และ Queensland Government (2014)

2.6 การร่วมมือกันกับชุมชน (collaborating with community) ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government (2014) และ Sheldon (2011)

2.7 การประเมินผล (Evaluation) ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Queensland Government (2014) และ Sheldon (2011)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลโดยใช้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ตอน ประกอบไปด้วย 1) แบบวิเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียน 2) แบบวิเคราะห์กรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียน จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการบริหารกิจการนักเรียน คือ การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดเกี่ยวกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นการบริการนักเรียน โดยจะเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าโรงเรียน จนกระทั่งนักเรียนจบออกจากโรงเรียนไปแล้วทั้งนี้ในการบริหารกิจการนักเรียนดังกล่าวต้องตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนด้วย ประกอบไปด้วยงานทั้งหมด 6 งานได้แก่ งานสำมะโนนักเรียน งานรับและลงทะเบียนนักเรียน งานกิจกรรมนักเรียน งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานวินัยและความประพฤตินักเรียนและงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการส่วนใหญ่ ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552) มีรายละเอียดดังนี้

1. งานสำมะโนนักเรียน ประกอบด้วย

1.1) การประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการสำรวจจำนวนนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 2 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) และภิญโญ สาธร (2523) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกในการสำรวจจำนวนนักเรียนที่เข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษาและจัดทำสำมะโนนักเรียนต่อไป

1.2) จัดสำมะโนนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 2 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) และภิญโญ สาธร (2523) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าโรงเรียนจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและวิเคราะห์ถึงจำนวนนักเรียนที่สามารถรองรับได้ในแต่ละปีการศึกษา โดยศึกษาจากผลการสำรวจจำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าว

1.3) จัดระบบและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศจากการทำสำมะโนนักเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษา รับทราบสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 2 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) และภิญโญ สาธร (2523) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้จัดเตรียมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศจากการทำสำมะโนนักเรียนดังกล่าวให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

2. งานรับและลงทะเบียนนักเรียน ประกอบด้วย

2.1) การวางแผนเพื่อรับนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533), กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการวางแผนเพื่อรับนักเรียนได้แก่ การเตรียมบุคลากร เตรียมสถานที่ในวันรับสมัครนักเรียน รวมถึงการประกาศจำนวนนักเรียนที่แต่ละโรงเรียนสามารถรองรับได้ในแต่ละปีการศึกษา

2.2) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการช่วยเหลืองานรับนักเรียนในวันรับสมัคร สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533), กระทรวงศึกษาธิการ

(2552) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในวันรับสมัครนักเรียน

2.3) จัดทำทะเบียนนักเรียนโดยรวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่จำเป็นและมีความเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีกาฬสิทธิ์ (2533), ภัทรวงศศึกษาธิการ (2552) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่เข้ารับการศึกษา ได้แก่ ชื่อ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง โรคประจำตัว ที่อยู่ อาชีพของผู้ปกครอง ฯลฯ โดยข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด

3. งานกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

3.1) กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กิติมา ปรีดีติติก (2532), ดำรง ประเสริฐกุล (2542) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนที่อยู่นอกเหนือจากหลักสูตร

3.2) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กิติมา ปรีดีติติก (2532), ดำรง ประเสริฐกุล (2542) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าซึ่งอยู่นอกเหนือจากหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมช่วยเหลือสังคม

3.3) กิจกรรมพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่ นักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กิติมา ปรีดีติติก (2532), ดำรง ประเสริฐกุล (2542) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่ากิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด

4. งานบริการและสวัสดิการนักเรียน ประกอบด้วย

4.1) การให้บริการความช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีกาฬสิทธิ์ (2533), สมเกียรติ สุวรรณภูมิ (2524) และเสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า การให้บริการความช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ที่มีสาเหตุมาจากตนเองหรือทางครอบครัว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาของตน

4.2) การอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ นักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีกาฬสิทธิ์ (2533), สมเกียรติ สุวรรณภูมิ (2524) และเสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า การอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ นักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียนในแต่ละคน

4.3) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีกาฬสิทธิ์ (2533), สมเกียรติ สุวรรณภูมิ (2524) และเสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้แก่นักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งป้องกันโรคภัย อุบัติเหตุและสิ่งเสพติดมาสู่นักเรียน

4.4) การส่งเสริมสุขภาพกายและใจของนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533), สมเกียรติ สุวรรณภูมิ (2524) และเสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าส่งเสริมสุขภาพกายและใจของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาทั้งทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน เพื่อลดอุปสรรคในการเรียนรู้ของนักเรียนในอนาคต

5. งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ประกอบด้วย

5.1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และภิญโญ สาธร (2523) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการและสามารถที่จะควบคุมดูแลตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

5.2) การสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นได้ในตัวนักเรียนสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และภิญโญ สาธร (2523) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการสร้างวินัยให้นักเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องด้วยตนเอง

5.3) ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กาญจนา ศรีภาพสิทธิ์ (2533) กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และภิญโญ สาธร (2523) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ตั้งนี้การควบคุมดูแลความประพฤตินักเรียนไม่ให้มีสิ่งผิดกฎหมายหรือประพฤตินิสัย ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนได้

6. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

6.1) การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน และร่วมกันแก้ไข สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2552), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) และสุรียา บุญเลิศ (2550) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียนโดยศึกษาจากผลการศึกษาและสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือต่อไป

6.2) ช่วยเหลือและประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่กระทรวงศึกษาธิการ (2552), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) และสุรียา บุญเลิศ (2550) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหา เช่น การช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติด โรงเรียนให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่อไป

6.3) ร่วมมือและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2552), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) และสุรียา บุญเลิศ (2550) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็น

สำคัญได้ว่าโรงเรียนควรสนับสนุนให้แต่ละครอบครัวมีความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตน โดยจัดตั้งเป็นเครือข่ายที่มีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 2 กรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน โดยเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน คือ กระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบและผลลัพธ์ ในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนผ่านกิจกรรมทั้งในและนอกเหนือจากหลักสูตรซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้แก่ 1) การทำงานเป็นกลุ่ม 2) แผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี 3) การติดต่อสื่อสาร 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 5) การร่วมมือกับชุมชน และ 6) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการส่วนใหญ่ ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government (2014) และ Sheldon (2011) มีรายละเอียดดังนี้

1. การทำงานเป็นกลุ่ม (teamwork) ประกอบด้วย

1.1) การสร้างกลุ่มการทำงานร่วมกัน (action team) มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน ได้แก่ Sheldon (2011), Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010) Hoover-Dempsey et al. (1987), และ Lazar and Slostad (1999) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า การเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันให้เกิดขึ้นในแต่ละฝ่าย ต้องคำนึงถึงการสร้างกลุ่มสมาชิกเพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างร่วมกัน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน

1.2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี (welcoming environment) มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010) Hoover-Dempsey et al. (1987), Lazar and Slostad (1999) และ Sheldon (2011) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า การปฏิบัติงานร่วมกันจากทุกฝ่ายจะต้องคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเกิดอิสระในการแสดงความคิดเห็นและเกิดแรงจูงใจให้สามารถปฏิบัติงานอย่างร่วมกันได้

2. แผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี (annual action plans) ประกอบด้วย

2.1) กำหนดนโยบายและเป้าหมายของโครงการอย่างร่วมกัน (goal and program goals) สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน ได้แก่ Berg et al. (2006), Hoover-Dempsey et al. (1987), Queensland Government (2014), Sheldon (2011) และ Weiss et al. (2010) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าในการกำหนดแผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี ทุกฝ่ายต้องร่วมกันกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ระบุถึงกิจกรรมการพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างร่วมกัน และต้องตอบสนองความต้องการของโรงเรียน ผู้ปกครองและสมาชิกของชุมชน

2.2) การรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดแผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน ได้แก่ Berg et al. (2006), Hoover-Dempsey et al. (1987), Queensland Government (2014), Sheldon (2011), และ Weiss et al. (2010) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าในการกำหนดแผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนต้องศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน

ความต้องการและสภาพปัญหาเพื่อกำหนดแผนดังกล่าวได้ โดยวิธีการอย่างหลากหลาย เช่น การจัดประชุมครู และผู้ปกครองในทุกปีการศึกษาเพื่อรับทราบและร่วมแสดงความคิดเห็นในแผนการปฏิบัติงานประจำปี

3. การติดต่อสื่อสาร (communication) ประกอบไปด้วย

3.1) สื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 7 ท่าน ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Lazar and Slostad (1999), Lyons et al. (1983), Queensland Government (2014), Sheldon (2011) และ Weiss et al. (2010) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการสื่อสารเพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่งเสริมให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในแต่ละฝ่ายต่อไป

3.2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ ท่าน 7 ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Lazar and Slostad (1999), Lyons et al. (1983), Queensland Government (2014), Sheldon (2011) และ Weiss et al. (2010) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการเผยแพร่หรือประกาศถึงกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนที่ทุกฝ่ายได้ร่วมกันปฏิบัตินั้น ช่วยสนับสนุนให้ทุกฝ่ายเกิดความภาคภูมิใจในผลลัพธ์ของกิจกรรมดังกล่าวและก่อให้เกิดกิจกรรมที่สร้างความมีส่วนร่วมเช่นนี้ต่อไปในอนาคต

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย

4.1) การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ (committee) สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 8 ท่าน ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987) Lazar and Slostad (1999), Lyons et al. (1983), Queensland Government (2014), Sheldon (2011), และ Weiss et al. (2010) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการกำหนดบทบาทของตัวแทนจากแต่ละฝ่าย ซึ่งได้แก่ โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนโดยการแต่งตั้งให้มีหน้าที่เป็นคณะกรรมการนั้น ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายสามารถแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ และพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ (leadership) ของผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชน

4.2) วางแผนกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 8 ท่าน ได้แก่ Berg et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987) Lazar and Slostad (1999), Lyons et al. (1983), Queensland Government (2014), Sheldon (2011), และ Weiss et al. (2010) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการกำหนดให้ตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ มีบทบาทในการตัดสินใจ (making decision) เพื่อกำหนดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างร่วมกัน

5. การร่วมมือกันกับชุมชน (collaborating with community) ประกอบด้วย

5.1) การสนับสนุนจากชุมชนโดยการให้การสนับสนุนในเรื่องกำลังทรัพย์ สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน ได้แก่ Epstein (1992), Epstein (2010), Hoover-Dempsey et al. (1987), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government (2014) และ Sheldon (2011) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ

สามารถปฏิบัติได้โดยการกำหนดให้ชุมชนในท้องถิ่นตระหนักถึงผลสัมฤทธิ์จากการร่วมกันสนับสนุนทางด้านทุนทรัพย์ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมนักเรียน

5.2) ความช่วยเหลือจากผู้ชำนาญการในวิชาชีพต่างๆจากชุมชนโดยการเป็นอาสาสมัคร (Volunteer) ช่วยเหลือในการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ 5 ท่าน ได้แก่ Sheldon (2011), Epstein (1992), Epstein (2010), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government (2014), Hoover-Dempsey et al. (1987) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าความช่วยเหลือจากผู้ชำนาญการในการเป็นอาสาสมัคร (volunteer) ช่วยเหลือในการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนนั้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์การจากผู้ชำนาญการในวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสำนึกในอาชีพของท้องถิ่นตนเองต่อไป

5.3) โรงเรียนเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ 5 ท่าน ได้แก่ Sheldon (2011), Epstein (1992), Epstein (2010), Lazar and Slostad (1999), Queensland Government (2014), Hoover-Dempsey et al. (1987) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าโรงเรียนสามารถให้บริการความรู้แก่ชุมชนโดยจัดอบรมหรือประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อชุมชนในท้องถิ่นนั้นได้

6. การประเมินผล (evaluate) ประกอบไปด้วย

การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 6 ท่าน ได้แก่ Berg, et al. (2006), Epstein (1992), Epstein (2010), Ferguson et al. (2010), Lyons et al. (1983), Queensland Government (2014) และ Sheldon (2011) จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่าการกำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลในกิจกรรมอย่างร่วมกัน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมในครั้งต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

1. กรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วยงานทั้งหมด 6 งาน ดังต่อไปนี้ 1) งานสำมะโนนักเรียน ประกอบด้วย การประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการสำรวจและจัดสำมะโนนักเรียน และจัดระบบเพื่อนำเสนอข้อมูลสารสนเทศจากการทำสำมะโนนักเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ 2) งานรับและลงทะเบียนนักเรียน ประกอบด้วย การวางแผนเพื่อรับนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการช่วยเหลืองานรับนักเรียนในวันรับสมัครนักเรียนและจัดทำทะเบียนนักเรียนโดยรวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่จำเป็นและมีความเป็นปัจจุบัน 3) งานกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่ารวมทั้งพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่ นักเรียน โดยการวางแผน ดำเนินการและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน อย่างส่วนร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน 4) งานบริการและสวัสดิการนักเรียน ประกอบด้วย การให้บริการความช่วยเหลือนักเรียนเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ นักเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียน ส่งเสริม

บรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ป้องกันโรคร้าย อุบัติเหตุและสิ่งเสพยาติตมาสู่นักเรียน และส่งเสริมสุขภาพกายและใจของนักเรียน 5) งานวินัยและความประพฤตินักเรียน ประกอบด้วย การมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการไปจนถึงขั้นที่สามารถควบคุมดูแลตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขมีความสามารถในการปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องด้วยตนเองสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนรวมทั้งส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาของนักเรียน 6) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน และแก้ไขสถานการณ์ ตลอดจนช่วยเหลือและประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่างๆ รวมทั้งร่วมมือและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนมีความสอดคล้องกับนโยบายและแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้กำหนดความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ งานส่งเสริมพัฒนาและแก้ไข ความประพฤตินักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันและบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาโดยการดำเนินงานบริหารกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กรอบแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การทำงานเป็นกลุ่ม (teamwork) ประกอบด้วย การสร้างกลุ่มการทำงานร่วมกัน (action team) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี (welcoming environment) 2) แผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี (annual action plans) ประกอบด้วย กำหนดนโยบายและเป้าหมายของโครงการอย่างร่วมกัน (goal and program goals) การรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดแผนการจัดทำปฏิบัติการประจำปี 3) การติดต่อสื่อสาร (communication) ประกอบไปด้วย สื่อสารเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ (committee) และกำหนดให้วางแผนกิจกรรมพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างร่วมกัน 5) การร่วมมือกันกับชุมชน (collaborating with community) ประกอบด้วย การสนับสนุนจากชุมชนโดยการให้การสนับสนุนในเรื่องกำลังทรัพย์ ความช่วยเหลือจากผู้ชำนาญการในวิชาชีพต่างๆจากชุมชน โรงเรียนเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนและหน่วยงานเอกชน 6) การประเมินผล (evaluate) ประกอบไปด้วย การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม องค์ประกอบของแนวคิดการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ซึ่งปรากฏในหมวดที่ 5 เรื่องนโยบายพื้นฐานของรัฐ ในส่วนที่ 10 เรื่องนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในมาตราที่ 87 การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงด้านการศึกษา ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เปิดโอกาสในการตัดสินใจ ตรวจสอบ ประเมินผล ช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของทางราชการ รวมถึงสามารถรวมกลุ่มในลักษณะ เครือข่ายทุกรูปแบบให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานทางการศึกษาของภาครัฐสามารถนำกรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนไปเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนให้เกิดความมีส่วนร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนของโรงเรียนในสังกัดหน่วยงานดังกล่าวได้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำกรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนมาศึกษาเพื่อเข้าใจสภาพและปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียนโดยสร้างความมีส่วนร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้ทำงานร่วมกับผู้ปกครอง รวมถึงสมาชิกในชุมชนได้

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำกรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน มาศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนโดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

4. ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนสามารถนำกรอบแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน มาศึกษาถึงกระบวนการการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาและพฤติกรรมของนักเรียนโดยเกิดจากความร่วมมือระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

2. ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ของโรงเรียนในสังกัดต่างๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อหาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียนของแต่ละสังกัดว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *การพัฒนาชุมชนส่วนท้องถิ่น*. <http://www.thailocaladmin.com>
กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับนักเรียน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. (2533). *การบริหารกิจการนักเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กิติมา ปรีดีติลก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. อักษรการพิมพ์.

- ดำรง ประเสริฐกุล.(2542). *การบริหารกิจการนักเรียน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). *หลักการ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. เทียมฟ้า.
- บงกช วงศ์หล่อสายชล (2555). *กลยุทธ์การสร้างความยืดหยุ่นผูกพันกับโรงเรียนของนักเรียนจากผลการวิเคราะห์เอสอีเอ็ม: การพัฒนาและการนำไปปฏิบัติ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก. หน้า 16-21.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก. หน้า 1-3.
- ภิญโญ สารธ. (2523). *การบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ สุวรรณภู. (2524). *การบริหารกิจการนักเรียน*. มหาวิทยาลัยจันทระเกษม.
- สรานุกัทร อนุมติราชกิจ. (2557). *การเตรียมความพร้อมของประชากรสู่สากล: กรณีศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาคร ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร*. สถาบันการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- สามารถ กมขุนทด. (2548). *แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนบาวชวดอนุสรณ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2544). *นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545-2554)*. เอ็นพี กราฟฟิค.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสงคราม. (2559). *สถานการณ์ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชน*. <http://webindex.thaiorc.go.th>.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร. (2559). *สถานการณ์ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน*. <http://www.dp.prd.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). *องค์ประกอบของแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชนมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. <http://library2.parliament.go.th>.
- เสริมวิทย์ ศุภเมธี. (2531). *การบริหารกิจการนักเรียน*. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2520). *การบริหารกิจการนักเรียน*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุริยา บุญเลิศ. (2550). *ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2552). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ทฤษฎีบริหารการศึกษา* [เอกสารไม้ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Berg, A. C., Melaville, A., & Blank, M. J. (2006). *Community and family engagement: Principals share what works*. The Coalition for Community School.
- Epstein, J. L. (1992). *School and family partnership*. In M. Alkin (Ed.), *Encyclopedia of educational research* (6th ed.), pp. 1139–1151. MacMillan.
- Epstein, J. L. (2010). *School / family / community partnerships: Caring for the children we share*. *Phi Delta Kappan*, 92(3), 81-96. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/003172171009200326>
- Ferguson, C., Jordan, C., & Baldwon, M. (2010). Working systemically in action: Engaing family & community. SEDL.
- Hoover-Dempsey, K. V., Bassier, O. C., & Brissie, J. S. (1987). Parent involvement: Contributions of teacher efficacy, school socioeconomic status, and other school characteristics. *American Educational Research Journal*, 24(3), 417–435. <https://doi.org/10.3102/00028312024003417>
- Lazar, A., & Slostad, F. (1999). How to overcome obstacles to parent-teacher partnerships. *The Clearing House*, 72(4), 206-210. <http://doi.org/10.1080/00098659909599393>
- Lyons, P., Tizard, B., Robbins, A., & Smith, A. (1983). *Involving parents: A handbook for participation in schools*. High/Scope Foundation.
- Pelco, L. E., & Ries, R. R. (1999). Teachers' attitudes and behaviors towards family-school partnerships. *School Psychology International*, 20(3), 265-277. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0143034399203002>
- Queensland Government. (2014). *Parent and community engagement framework*. Department of Education, Queensland Government. <https://education.qld.gov.au/parents/community-engagement/Documents/pace-framework.pdf>
- Sheldon, S. B. (2011). A framework for partnership. in S. Redding, M. Murphy, & P. Sheley (Eds.), *Handbook on family and community engagement* (pp. 99-104). Information Age.
- Weiss, H. B., Lopez, E., & Rosenberg, H. (2010). *The national policy forum for family, school, and community engagement*. SEDL. https://sedl.org/connections/engagement_forum/beyond_random_acts.pdf